

Данилевська Марія Ігорівна – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Антоненко Т.Л.

УДК 378.032

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ

Г.В. Дворцева

Стаття присвячена визначенню сутнісної характеристики образу людини культури у студентської молоді у навчально-виховному процесі класичного університету. Поняття культура та образ розглядаються з позицій філософії, педагогіки, психології. Розкриваються ознаки образу людини культури.

Ключові слова: людина культури, культура.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

На рубежі тисячоліть ми живемо в епоху змін, перелому не тільки в суспільному вимірі, але й в культурному. Сучасна молодь зростає в зовсім іншому світі, ніж якихось 10-20 років тому. Науково-технічний прогрес зробив великий крок уперед, це не могло не позначитися на рівні культурного розвитку сучасного студентства. Втрата духовного і культурного зв'язку поколінь – одна з головних проблем сьогодення. Тому однієї із першочергових наших завдань є формування у студентів образу людини культури.

Для виявлення сутнісних характеристик поняття людини культури слід звернутися до понять культура, людина культури

розглянути, як вони представлені у філософії, педагогіці, культурології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Теоретичною основою для дослідження сучасного стану вирішення проблеми формування якостей особистості людини культури стали роботи філософів В.С. Біблера, І.А. Ільїна; культурологів А. Арнольдова, І. Бестужева-Лади, Г.В. Драча; педагогів М.В. Артюхова, О.В. Бондаревської, А.П. Валицького, В.Є. Туріна, Л.Т. Демидової, О.А. Изгарської, І.Ф. Ісаєва, А.Я. Кузнецової, М.Є. Кузнецова, С.В. Кульневич, Б.Т. Лихачова, А.А. Макарені, Н.Д. Марісової, В.А. Сластьоніна, С.М. Шакарян, Г.П. Шевченка, Н.Є. Щуркової, Н.І. Еліасберга та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Новизна нашого дослідження полягає в тому, що висвітлена сутність поняття людини культури у студентів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Мета статті – визначити сутність понять «людина культури» та «культура» у студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Історико-педагогічний аналіз показав, що термін «людина культури» з'явився в науковій літературі в останньому десятилітті ХХ століття. Вперше його вжив В.С. Біблер (1991р.). На його думку, вкінці ХХ ст. в свідомості суспільства почав складатися новий образ людини, основою розвитку якої стає культура. Це відбувається тому, що на сучасному відрізку історії склалися умови, коли не розвиток наук, а саме культура пронизує всі вирішальні події життя людей[1]. Ми поділяємо цю точку зору, оскільки наш професійний і життєвий досвід показує, що в останні десятиліття саме культура визначає взаємини, безпеку, добробут, розвиток людини і суспільства в цілому.

Таким чином, В.С. Біблер визначає людину культури як розвинену на основі розуміння культури особистість, здатну до

діалогу і творчості. У зв'язку з цим перш за все виникає необхідність розкрити зміст поняття «культура».

Наше дослідження показало, що сучасна наукова література рясніє величезною кількістю трактувань поняття «культура». Американські культурологи А. Кребері К. Клакхонв 70-х роках ХХ століття зібрали 264 визначення цього феномена. З тих пір ці цифри лише збільшувалися[4]. Інакше кажучи, культура – це досвід, сукупність того, що робить людину людиною (М.С. Каган) [5]. Розвиток окремої людини відбувається в процесі присвоєння культури в різних її аспектах, відмови і навичок її поведінки до цінностей і способів мислення, релігійних і філософських концепцій, досвіду художнього освоєння буття і та ін. Зміст власного «Я» (внутрішнього світу людини) формується в результаті розпредмечування і присвоєння того багатства культури, яке накопичено.

У нашому дослідженні ми будемо дотримуватися розуміння культури Є.І. Богданової, М.С. Кагана, Н.Б. Крилової – як сукупності історично накопиченого досвіду людства у всіх сферах її прояву (цінності, знання, вміння, поведінка, спілкування, тобто предметний і духовний світ, створений людиною). У культурі зафіксовані, всі ці досягнення людства, і людини, яка живе і розвивається в соціумі, необхідно засвоїти ці цінності, досвід попередніх поколінь для того, щоб стати повноцінним членом суспільства. У педагогічній літературі поняття «людина культури» тлумачилося Є.В. Бондаревською, В.А. Возчиковим, К.Г. Колтаковим, Н.Р. Мілютиною, А.І. Субетто. Аналіз праць показав, що вчені спиралися на філософську концепцію людини культури В.С. Біблера. При цьому кожен з них виділяв найбільш важливі з їхньої точки зору якості особистості людини культури. Є.В. Бондаревська виділила в людині культури соціально значущі якості особистості (духовна, вільна, гуманна, творча), вироблені шляхом історичного культурного розвитку людини і є загальнокультурними ціннісними якостями.

Для Н.Р. Мілютиної людина культури – це «духовно-моральна особистість, здатна до сотворіння, сотворчості та діалогу» [3]. В.А. Возій, К.Г. Колтаков, визначаючи поняття «людина культури», основний акцент роблять на якості діалогічності. Крім

того, виділяючи ті ж якості, що і Є.В. Бондаревська, і Н.Р. Мілютина, вони характеризують людину культури як етично і естетично розвинену особистість, що має національну та індивідуальну неповторність [2]. Таке розуміння людини культури, на наш погляд, належить до педагогічного досвіду Я.А. Коменського, К.Н. Вентцель, які пов'язували формування позитивних якостей особистості з національною культурою.

Для А.І. Субетто людина культури – це та людина, яка знає і розуміє історію і культуру свого народу, інших народів світу, їх особливості та гідності. Це людина, яка засвоїла національні і загальнокультурні цінності і гармонійно поєднує їх у собі. Це особистість, що розвивається за допомогою освоєння спадщини рідної і світової культури. Близькими за змістом до вищенаведених тлумачень людини культури є характеристики «нової людини» у вчених І.Ф. Гончарова, А.П. Валицького, Б.Т. Лихачова, Н.Є. Щуркової, хоча термін «людина культури» вони не вживають.

З точки зору завдань нашого дослідження важливий ідеальний образ випускника сучасної вищої школи – нової людини України. Це особистість, здатна будувати життя, гідне людини, особистість, яка після закінчення університету змогла б самостійно вибудувувати свою діяльність і поведінку, планувати майбутнє і здійснювати сьогоднішнє; особистість, що виробила свою життєву позицію і усвідомила своє становище стосовно цього життя, що має уявлення про роль суспільства в її житті, про зв'язок власного «Я» з суспільством і людьми, досвід участі в суспільному житті і розуміння відповідальності кожної людини за свої дії та вчинки; сформувала в собі ідеал людини, що живе за принципами Добра, Істини і Краси; особистість, яка засвоїла основні соціальні норми життя як умову людського існування на землі [6, с. 15-16].

У результаті аналізу різних тлумачень людини культури ми дійшли до висновку, що вони відображають у цілому ідентичні ціннісні якості людини: духовність, гуманізм, свідомість, відповідальність, самостійність, діалогічність, здатність до творчості, до співпраці, освіченість, громадянськість, працьовитість, душевність, чуйність, милосердя та ін.

Отже, аналіз сутнісного змісту поняття «людина культури» і сучасного стану вирішення проблеми формування якостей

особистості людини культури у студентів показав, що людина культури це – людина, яка має: ціннісне уявлення про культуру як досвід попередніх поколінь, яка усвідомлює зв'язок культури і власний розвиток, розуміє необхідність оволодіння нею, яка має ціннісні орієнтації на індивідуально-особистісний розвиток і самореалізацію в соціумі, яка виробляє в собі якості: духовності, гуманності, самостійності, здатності до діалогу і творчості.

Проведене дослідження дозволило визначити образ людини культури у студентів. Він розглядається нами як особистість, що має: цілісне уявлення про культуру як досвід попередніх поколінь у різних галузях розвитку людини і суспільства, яка усвідомлює зв'язок культури і власний розвиток, розуміючи необхідність оволодіння нею, яка має потребу в її практичному засвоєнні і ціннісні орієнтації на індивідуально-особистісний розвиток і самореалізацію в соціумі, яка виробляє в собі якості: духовності, моральності, самостійності, здатності до діалогу і творчості. Це визначення ми беремо за основу в своєму дослідженні.

На основі характеристик образу людини культури вважаємо за потрібне дати визначення образу людини культури як психолого-педагогічному поняттю. Образ людини культури – це система уявлень про людину, яка у своїй діяльності та переконаннях сповідує культурні цінності, гуманізм та духовність.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку

На основі аналізу філософської та педагогічної літератури з проблем культури, моралі та моральності ми визначили сутність поняття людини культури як однієї з найбільш яскравих складових духовності особистості, у якій представлені система загальнокультурних, інтелектуальних, моральних знань, переконань та способу розуміння світу.

Культура є тим виміром, у якому розкривається сутність кожної конкретної людини. Людина визначає себе в суспільстві через культуру. У вихованні культури необхідно комплексно використовувати потенціал образу людини культури, тому що саме через образ людина наближається до культури.

Кожна дія людини створює певний образ, що порівнюється з образом людини культури. На цій основі відбувається зіставлення

рис, і в разі наявності розбіжностей виникає суперечка, внутрішнє протиріччя, що призводить до осмислення своїх дій. Таким чином, відбувається морально-культурна регуляція дій.

Література

1. Библер, В. С. От наукоучения — к логике культуры: Два философских введения в XXI век [Текст] / В. С. Библер. — М. : Политиздат, 1991. — С. 291.-413с.

2. Возчиков, В.А., Колтаков, К.Г. Педагогические аспекты становления человека культуры / Человек культуры: Ст., тез. сообщ. по актуал. проблемам гуманитар, исслед. / Междунар. акад. наук пед. образования, Бийск. гос. пед. ин-т. Каф. теории и методики проф. пед. образования; Редкол.: К. Г. Колтаков (пред.) и др. [Текст] / В. А. Возчиков, К. Г. Колтаков — Бийск: НИЦ БиГПИ, 2000. - 347 с.

3. Милютин, Н. Р. Воспитание личности педагога как процесс культурной идентификации: Автореф. Дис. Канд. Пед. наук [Текст] / Н. Р. Милютин - Волгоград, 2000. - 16с.

4. Никонов, К.М., Стручалина А.И. Понятие культуры: Учителю - о культуре: Сб. научн., ст./ Под ред. К.М. Никонова, Л.В. Щегловой [Текст] / К. М. Никонов - Волгоград: Перемена. 1994. - 98с.

5. Философия культуры. Становление и развитие / Под ред. М. С. Кагана и др. [Текст] . - СПб.: Лань, 1998. - 448с.

6. Щуркова, Н. Е. Воспитание: новый взгляд с позиции культуры [Текст] / Н.Е. Щуркова. - М.: Педагогический поиск, 1997. - 77с.

Статья посвящена определению сущностной характеристике образа человека культуры у студенческой молодежи в учебно-воспитательном процессе классического университета. Понятие культура и образ рассматриваются с позиций философии, педагогики, психологии. Раскрываются признаки образа человека культуры.

The article is devoted to the definition of essential characteristic of image of the man of culture among students in teaching and educational

process of classical university. The notion of culture and image are described from the point of view of philosophy, pedagogics, psychology. The main features of man of culture are presented in the given article.

Дворцева Ганна Володимирівна – викладач кафедри англійської мови Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна).

Рецензент – кандидат педагогічних наук І.В. Форостюк

УДК 37.037

РАЗВИТИЕ ТЕХНИКИ ИГРОВЫХ ДВИЖЕНИЙ ПИАНИСТА

И.А. Ененко

В работе систематизируются технические приемы игры на фортепиано с точки зрения различных школ и направлений.

Ключевые слова: исполнитель, рациональные движения, приемы игры, свобода исполнения.

Постановка проблемы в общем виде и ее связь с важными научными и практическими задачами

Исполнительское искусство требует неустанного труда. Музыкант ежедневно проводит за инструментом долгие часы. Высокого художественного результата можно достичь, если музыкант мастерски владеет техникой игровых движений, через которые он и передает при помощи музыкального инструмента свои мысли и чувства.

Анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решение данной проблемы и на которые опирается автор

В истории исполнительского искусства существовало много школ и направлений, которые предпринимали попытки найти